

Mandatul european de arestare. Problematika implementării deciziei cadrului nr. 584/13.06.2002 în statele membre ale Uniunii Europene

Lect.univ.drd. Laura Maria STĂNILĂ*

In 1999, the European Council agreed the Tampere Conclusions establishing that the principle of mutual recognition was to be the 'cornerstone' of judicial cooperation in both civil and criminal matters. After this moment a programme of measures setting out plans for implementing the principle of mutual recognition into criminal matters was agreed in 2001. In the spirit of this programme, in June 2002, the Council concluded the Framework Decision for the creation of the European Arrest Warrant (EAW). The EAW represents not only a wholesale change to the nature of extradition standards and procedure in the European Union, but was also the first manifestation of the policy to make mutual recognition the basis of measures to develop cooperation throughout the European Union (EU) in criminal law and criminal procedure. The EAW changes the underlying values, the standards and procedure of extradition in the EU and rises a lot of problems in the issue of implementing the framework decision at a national level for the member states.

1. Preliminarii. Nu este surprinzător faptul că modificările de substanță recente ale normelor europene cu incidență penală coincid cu consecințele evenimentelor din 11 Septembrie și cu reacțiile pe care statele și organizațiile internaționale le-au avut pentru combaterea terorismului. Tratatul de la Amsterdam stipulează că Uniunea Europeană trebuie să mențină și să dezvolte un spațiu de libertate, securitate și de justiție. Realizarea acestor deziderate presupune existența unui spațiu judiciar comun, în care cetățenii europeni să poată să se adreseze justiției în unul din statele membre ca și în propria țară. În același timp, trebuie eliminată posibilitatea ca infractorii să exploateze diferențele dintre sistemele juridice ale statelor, de aceea se impune ca hotărârile judecătorești să fie recunoscute și executate în străinătate fără formalitățile prevăzute de convențiile clasice privind asistența judiciară internațională.

În cadrul Consiliului European de la Tampere 1999 participanții au concluzionat că recunoașterea reciprocă a hotărârilor este *piatra unghiulară* a cooperării judiciare între statele membre ale Uniunii Europene.

Cooperarea judiciară în materie penală în cadrul Uniunii Europene se desfășoară în baza unor instrumente comunitare adoptate în temeiul Titlului VI din Tratatul Uniunii Europene care, în ultima perioadă, în contextul deciziilor luate la Tampere și la Haga, au din ce în ce mai mult la bază principiul recunoașterii reciproce.

Tehnica de adoptare a unor prevederi cu incidență în materia cooperării judiciare în materie penală a suferit o adevărată evoluție, inițial fiind preferate convențiile, iar mai recent, deciziile-cadru și deciziile Consiliului. Motivul acestei transformări de situație îl reprezintă procedura simplificată de implementare a unei astfel de decizii, nemai fiind necesară ratificarea de către statele membre. Evident că și timpul de intrare în vigoare al unei astfel de decizii se reduce considerabil. Utilizarea convențiilor a fost considerată că nu ar mai corespunde noilor realități sociale europene care reclamă o reacție rapidă și promptă la diverși stimuli. Intrarea în vigoare a convențiilor putea fi prelungită ani de zile, nefiind îndeplinită condiția ratificării de către state.

---

* Autoarea este cadru didactic la Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Drept.

Inițiativele Uniunii Europene care au fost deja implementate, și alte inițiative care au fost propuse sunt demne de luat în considerare din două considerente; mai întâi, aceste inițiative sunt noutăți în materie și în al doilea rând, ele demonstrează tendința crescândă a statelor membre ale Uniunii de a trata aspectele penale ca și entitate, și ca o jurisdicție (penală) lipsită de frontiere.¹ Cel mai semnificativ moment în procesul de dezvoltare a cooperării juridice între Statele Uniunii Europene îl constituie adoptarea Deciziei cadru nr. 584/13.06.2002 privind mandatul european de arestare. Efectul acestei Decizii Cadru este acela că procedurile privind extrădarea derulate până la acel moment între statele membre guvernate de obișnuitele prevederi din tratate au fost total eliminate. Procedura greoaie a extrădării a fost substituită printr-o procedură rapidă, asemănătoare procedurii de arestare efectuate de autoritățile juridice locale. Acest lucru este surprinzător în opinia unei autoare, deoarece spune ea, „acum două minute, unele State Membre ale UE nu erau obligate nici măcar să extrădeze pe naționali lor unii altora, iar acum în virtutea mandatului european de arestare, au eliminat extrădarea și acționează ca o singură entitate, fără granițe, recurgând la procedurile interne pentru returnarea infractorilor.”²

2. Obiecția Naționalității în Legea Europeană a Extrădării³. De secole, a fost acceptat ca statele să aibă dreptul suveran de a refuza extrădarea cetățenilor lor. Acest *drept* este bazat pe normele constituționale naționale care prevăd că cetățeanul are dreptul de a rămâne pe teritoriul statului, neputând fi extrădat sau expulzat. Cu alte cuvinte, autoritatea suverană este singura care are puterea de a-și controla cetățenii. Această aserțiune are la bază trei motive: a) statul le datorează cetățenilor săi protecție prin lege; b) este imposibil a avea încredere completă în justiția dintr-un stat străin; c) este dezavantajos să fii judecat într-o țară străină, despărțit de prieteni, resurse și martori⁴.

În general judecătorii pot să considere obiecția naționalității ca fiind relevantă pentru asigurarea protecției sociale a individului, cel puțin în contextul în care un stat străin formulează o cerere de extrădare față de un cetățean al statului solicitat. Este avut în vedere din această perspectivă situația în care tribunalele naționale au în paralel secții specializate. În plus, în sistemul *common law* legea nu este elaborată pentru a fi aplicabilă actelor și faptelor săvârșite în străinătate ci doar pentru a facilita extrădarea cetățenilor, deoarece principiul primar al aplicării legii este cel teritorial. Din acest punct de vedere nu putem să tranșăm problema împotriva sau în favoarea obiecției naționalității.⁵

După o lungă perioadă în care statele europene au pus bazele unei cooperări judiciare reciproce și au depus eforturi în vederea dezvoltării formelor de cooperare judiciară, iată că a sosit momentul considerat de mulți inevitabil: renunțarea la dreptul lor

¹ Elaine Krivel Q.C. – IAP Newsletter, 20.02.2003

² Elaine Krivel, *op.cit.*

³ O analiza profunda a acestei probleme poate fi gasita in lucrarea lui Zuzsanna Deen-Racsmany si a judecatorului Rob Blekstoorn, »Declinul obiectiei nationalitatii in extradarea Europeana ?, in *Jurnalul European al Crimei* „Legea penala si Justitia penala”, v.13, nr.3(2005), pp.317-363

⁴ S.A.Williams, »Nationalitatea „Dubla primejdie „Prescrierea si Sentinta condamnarii la moarte ca fundamente pt.refuzarea extradare,62 Revizuirea (reinoirea)internationala a Legii Penale pp259-261

⁵ Jose Antonio F. Lopes de Lima – Brazilia și mandatul european de arestare: problema extrădării cetățenilor, article on www.eurowarrant.net

suveran de a invoca naționalitatea acuzatului sau a persoanei condamnate ca o motiv de refuz al cererii prin adoptarea Deciziei-cadru privind mandatul european de arestare și procedura predării între statele membre. De acum, se afirmă că obiecția naționalității va juca un rol foarte limitat în problemele extrădării⁶. Însă, aplicarea națională a Deciziei-cadru privind mandatul european de arestare arată că situația nu este așa de simplă și că unele state trebuie să-și revizuiască legile constituționale pentru a se conforma acestei excepții a limitării suveranității lor.

Principiul obiecției naționalității a cunoscut o evoluție treptată. Astfel, începând cu Convenția Europeană privind extrădarea adoptată în anul 1957, era confirmat dreptul părților contractante de a refuza extrădarea propriilor cetățeni⁷. Statelor semnatare ale convenției le era dată libertatea de a atașa o declarație în cuprinsul căreia să definească termenul de "cetățean" pentru aplicarea prevederilor convenției⁸. Pentru a compensa efectele negative ale obiecției naționalității, o prevedere ulterioară permitea părților⁹ aplicarea principiului *aut dedere aut judicare*.

Tratatul de la Benelux cu privire la extrădare și asistență comună în materie penală, semnat în 1962 se opune de asemenea extradării. Conform art. 5(1), "Statele părți semnatare nu își vor extrăda cetățenii". Astfel, acest tratat este mai categoric și formulează expres *obligația statelor de a nu-și extrăda propriii cetățeni*. Este de asemenea impusă cerința dublei incriminări.

Prevederile Convenției de la Schenghen din 1990¹⁰ nu se referă explicit la non-extrădarea cetățenilor. Totuși art. 66 al acestei convenții prevede că „*Dacă extrădarea unei anumite persoane nu este expres interzisă în legile părților semnatare, atunci părțile contractante pot autoriza extrădarea fără formalitățile de intentare a unei proceduri (...)*”.

Convenția de extrădare dintre statele membre ale Uniunii Europene din 1966¹¹ încearcă să reducă puterea regimului tradițional în ceea ce privește obiecția naționalității. Art. 7 al acestei Convenții prevede:

- 1) Extrădarea nu poate fi refuzată pe motiv că persoana reclamantă este cetățean al statelor membre în înțelesul art. 6 al Convenției Europene privind extrădarea .
- 2) Având în vedere notificarea referitoare la art.18(2), orice stat membru poate declara că nu va recunoaște procedura extrădării sau o va autoriza numai în condiții speciale. (...)

Convenția Uniunii Europene a încercat să transforme *obiecția naționalității* într-o excepție și nu în într-o regulă general acceptată de cele mai multe țări europene. Oricum, luând în considerare numărul mare al rezervelor după adoptarea ei și de asemenea intenția slabă a statelor de a-și modifica normele proprii privind interzicerea extrădării propriilor cetățeni ca efect al ratificării acestei convenții în concordanță cu art. 7, se poate concluziona că încercarea anulării obiecției naționalității nu a izbutit.¹² Cinci ani mai târziu, după

⁶ Jose Antonio F. Lopes de Lima, *Idem*.

⁷ Art.6(1) (a) ,Convenția Europeană privind extradarea ,1957

⁸ Ibid.,Art.6(1)(c)

⁹ Ibid Art.6(2)

¹⁰ 1990 Convenția privind Acordul Schengen din 14 iunie 1985 între guvernul statelor Uniunii Economice din Benelux, Republica Federală Germană și Republica Franceză cu privire la desființarea granițelor comune

¹¹ Consiliul din 27 septembrie 1996 - Convenția privind extradare dintre statele membre ale UE , OJC 313, 23 octombrie 1996. Astfel la 1ianuarie 2004 Decizia-cadru privind mandatul european de arestare inlocuieste Convenția din 1996 in concordanta cu art. 31(1) (d) din Decizia-cadru.

¹² Jose Antonio F. Lopes de Lima, *Op.cit.*.

concluzia din Convenția de extrădare dintre statele membre ale U.E., în 2001, Decizia-cadru privind mandatul european de arestare a fost proiectată într-un mod original. Trei evenimente majore au contribuit după anul 1996 la producerea unei schimbări în atitudinea față de regimul extrădării în Europa:

a) Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale a fost adoptat în iulie 1998. Art. 102 din acest Statut face diferența între conceptele¹³ „predare” și „extrădare” și a determinat ample dezbateri cu privire la modificarea clauzelor constituționale ce reglementează dreptul cetățenilor de a nu fi extrădați.

b) Al doilea mare eveniment a avut loc în anul 1999, la întâlnirea Consiliului European de la Tampere. Rezultatele¹⁴ discuției în acest sens au contribuit definitiv la adoptarea Deciziei-cadru privind mandatul european de arestare și de asemenea la limitarea expulzării.

c) Ultimul moment s-a consumat la 11 septembrie 2001, când atacurile asupra SUA au făcut ca cei mai mulți șefi de state europeni să admită importanța cooperării în contextul internațional și să facă un compromis cu unele reguli tradiționale, cum ar fi obiecția naționalității și principiul dublei incriminări.

Decizia-cadru privind mandatul european de arestare a contribuit decisiv la declinul principiului naționalității. Art. 3 și 4 din decizia-cadru privind mandatul european de arestare fac referire la motivele obligatorii și motivele opționale refuz al executării mandatului european de arestare. Astfel, obiecția naționalității este încă considerată ca un motiv facultativ de refuz de executare a mandatului, dar acest motiv poate fi invocat numai în anumite condiții. Art.5(3) prevede că, dacă solicitarea de predare a unui cetățean este făcută în scopul *acuzării*, statul solicitat poate condiționa executarea mandatului cerând statului solicitant garanții cu privire la faptul că cetățeanul condamnat va fi readus pe teritoriul său și ispașească sentința. Ideea din spatele acestui subparagraf deși se fundamentează pe principiul suveranității statale, are ca scop protecția socială, să faca posibilă pentru persoanele în cauză executarea pedepsei într-un regim familiar (limbă, familie, prieteni, munca) în vederea facilitării reintegrării lor în societate după ispășirea pedepsei.

Aplicarea Deciziei-cadru privind mandatul european de arestare a creat o serie de conflicte cu legile naționale în unele state în special în ceea ce privește obiecția naționalității.

3. Decizia Instanței Constituționale poloneze¹⁵. La 27 aprilie 2005, Curtea Constituțională poloneză a fost solicitată să se pronunțe asupra concordanței unor prevederi din Codul de procedură penală polonez care implementează mandatul european de arestare cu unele prevederi din Constituția poloneză. Aceste prevederi par să încalce, în opinia instanței constituționale poloneze prevederile art. 55.1 din Constituția poloneză, care interzice extrădarea propriilor cetățeni. Tribunalul nu a fost convins de argumentele formulate în favoarea distincției între conceptele de « predare » și « extrădare ». În absența unei prevederi constituționale care să definească predarea, Curtea a concluzionat că

¹³ Vezi M. Alachta: „European arrest warrant *Revolutia in extradare* ?”, in jurnalul european al crimei, *Legea penala si dreptate criminala*, 2/2003 pag. 178-194.

¹⁴ Consiliul European de la Tampere, Presidency Conclusions, paragraful 33 și 35

¹⁵ http://www.eurowarrant.net/documents/cms_eaw_74_1_EAWrelease_270405.pdf

Judgment of the Polish Constitutional Tribunal concerning the European Arrest Warrant, release of 27 April 2005.

predarea trebuie asimilată extrădării, de vreme ce ambele proceduri implică transferul unei persoane către o altă țară în vederea efectuării urmăririi penale ori a executării unei sentințe. Curtea a respins argumentul că dreptul de a nu fi extrădat ar putea fi limitat dacă “esența dreptului” (și anume este vorba de dreptul la un proces echitabil), nu ar fi afectată de extrădare. În consecința Curtea a decis să anuleze prevederile relevante ale Codului de procedură penală polonez (hotărârea producând efecte după 18 luni).

3. Decizia Instanței constituționale germane¹⁶. La 18 iulie Instanța constituțională germană - BVerG (Bundesverfassungsgericht) - a declarat ca nulă și neavenită legea națională germană de implementare a mandatului european de arestare pe motiv că violează articolele 16(2) și 19(4) ale legii fundamentale germane. Articolul 16(2) prevede: „Nici un cetățean german nu poate fi extrădat către un alt stat. Se poate adopta o legislație secundară cu privire la extrădările în interiorul UE sau către o curte internațională, în măsura în care se garantează respectarea principiilor statului de drept”. Curtea constituțională germană este de părere că legiuitorul german nu a acordat suficientă atenție dreptului constituțional al cetățenilor germani de a nu fi extrădați. Acest lucru ar fi putut fi însă realizat prin implementarea articolului 4 (7) (a) al Directivei privind mandatul european de arestare (așa numita excepție de teritorialitate) care creează posibilitatea unei urmăririi penale în țara de origine în cazul cetățenilor acuzați de savârșirea unor infracțiuni comise parțial sau în totalitate pe teritoriul german, ca alternativă la predare. Articolul 19(4) stipulează: „Dacă drepturile unei persoane sunt violate de o autoritate publică, aceasta are dreptul de a se adresa unei instanțe”. În implementarea mandatului european de arestare, legiuitorul german a păstrat o etapă judiciară în procedura de admisibilitate a predării (*Zulässigkeit*) precum și o etapă administrativă în procesul de aprobare a predării (*Bewilligung*). Organizarea etapei administrative în procesul de implementare a MEA, solicită autorității competente să aprobe predarea, să pună în balanță și interesul cetățenilor sai de a fi cercetați penal în țara de origine. Conform deciziei Curții Constituționale, aceasta a modificat natura procedurii de aprobare astfel încât să facă necesar „apelul la justiție”.

În 28 noiembrie 2005, procurorul din ministerul german Brigitte Zypries a trimis proiectul de îmbunătățire a legii mandatului european de arestare care să stabilească guvernele și grupurile de interese relevante pentru comentariile lor. În enunțul făcut la ministrul justiției în 24 noiembrie, D-l Zypries a spus: „cu acest proiect de lege noi transpunem Decizia-cadru a U.E. privind mandatul european de arestare în legea națională conform cu cerințele Curții Constituționale și asigurăm că Germania va profita din plin de avantajele unei proceduri simplificate și accelerate de extrădare în Uniunea Europeană. Proiectul amendamentului este în conformitate cu obiecțiile Curții Constituționale¹⁷.”

---

¹⁶ http://www.euowarrant.net/documents/cms_eaw_213_3_Darkazanli.text.doc - Urteil des Zweiten Senats vom 18. Juli 2005- 2 BvR 2236/04 - Press release no. 64/2005 of 18 July 2005 on the judgment of 18 July 2005 – 2 BvR 2236/04

¹⁷ Vezi Bundesregierung: aplicarea *Mandatului european de arestare conform cu cerințele constituționale*, Berlin-Germania, 24 nov. 2005, disponibile pe site-ul www.euowarrant.net.

4. Decizia Curții Constituționale Belgiene¹⁸. La data de 22 iunie 2004, o organizație non-guvernamentală locală denumită *Advocaten voor de werld* a sesizat Curtea Constituțională belgiană cu o acțiune în anulare a prevederilor din legislația belgiană referitoare la mandatul european de arestare. Potrivit reclamanților, chestiunea cooperării internaționale în materie penală ar fi trebuit să fie reglementată printr-o convenție, iar nu printr-o decizie cadru. În plus, derogarea parțială de la principiul dublei incriminări pentru un număr de 32 de infracțiuni contravine în opinia reclamanților principiilor nediscriminării și egalității. Mai mult, s-a mai argumentat faptul că această excepție de la principiul dublei incriminări ar fi contrară principiului legalității în materie penală. Conform Curții constituționale belgiene, criticile la adresa legislației belgiene sunt direcționate de fapt la adresa a însăși Decizia-cadru privind MEA. Diferențele de interpretare între autoritățile judiciare din cadrul UE cu privire la validitatea unei decizii-cadru ar compromite ordinea de drept a comunității și ar aduce atingere principiului general al certitudinii și siguranței juridice. Pentru aceste motive Curtea belgiană a hotărât să sesizeze Curtea Europeană de Justiție în chestiunea în cauză.

Chestiunea a fost considerată cu atât mai gravă cu cât pune în discuție modalitatea de impunere a Mandatului european de arestare prin intermediul unei decizii-cadru a Consiliului în loc de cuprinderea acestuia într-o Convenție.¹⁹

5. Mărul discordiei: predarea sau extrădarea cetățenilor? Decizia-cadru privind mandatul european de arestare folosește de regulă termenul de „predare” și îl evită pe cel de „extrădare”. Nu este clar dacă această Decizie-cadru înlocuiește sau nu procedurile tradiționale privind extrădarea cu un fel de concept nou, revoluționar al predării. Potrivit art. 1 paragraful 1 al Deciziei-cadru „mandatul european de arestare este o decizie judiciară prevăzută în vederea arestării și *predării* de către un alt stat membru a unei persoane solicitate în scopul desfășurării procesului penal sau al executării unei pedepse cu închisoarea sau a unei hotărâri judecătorești de condamnare.” Art. 1 paragraful 2 prevede că statele membre „vor executa orice mandat de arestare”. Prin urmare prin executarea unui mandat de arestare înțelegem deci, *arest și predare*, iar prin *predare* înțelegem transferul fizic al unei persoane dintr-un loc în altul. În contextul acestei Decizii-cadru, predarea are înțelesul de transfer fizic al unei persoane dintr-un stat membru UE în altul.

În primul paragraf al preambulului, Decizia-cadru punctează faptul că „procedura formală de extrădare ar trebui abolită între statele membre”. Așadar, se pare că schimbarea majoră aici nu are o natură substanțială sau conceptuală, ci una procedurală. În cel de-al treilea paragraf al preambulului, se subliniază faptul că „toate sau unele state membre sunt părți la un număr de convenții în domeniul extrădării”, incluzând, între altele, Convenția Europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957. În cel de-al patrulea paragraf al preambulului, Decizia-cadru evidențiază faptul că trei alte convenții privind în tot sau în

¹⁸ Arrêt de la Cour d'arbitrage de Belgique, Numéro du rôle 3027, Arrêt No. 124/2005 du 13 juillet 2005,

http://www.eurowarrant.net/documents/cms_eaw_219_1_CourdArb.Belgique.3027fr.pdf; Marie-Hélène Descamps & Anne Weyembergh: Decision of the Belgian Constitutional Court, Summary of the case n° 124/2005 Of July 13, 2005, available at www.eurowarrant.net.

¹⁹ Mark Mackarel – The European Arrest Warrant – The Early Years: Implementing and Using the Warrant, Koninklijke Brill V, Leiden 2007, disponibil pe www.brill.nl/eccel

parte extrădarea au fost adoptate între statele membre și fac parte din *acquis*-ul Uniunii: Acordul Schengen, Convenția din 1995 privind extrădarea simplificată și Convenția UE din 1996 privind extrădarea. Această terminologie ar putea indica o continuă dezvoltare și nu o reală ruptură cu trecutul.

Totuși, probabil cea mai importantă chestiune apare în cel de-al cincilea paragraf al preambulului: „Obiectivul stabilit pentru Uniune de a deveni un spațiu al libertății, securității și justiției duce la abolirea extrădării între statele membre și la înlocuirea ei cu un sistem de predare între autoritățile judiciare. Mai mult, introducerea unui nou sistem simplificat de predare a persoanelor condamnate sau suspectate în vederea judecării sau executării sentințelor penale face posibilă înlăturarea complexității și a tergiversărilor inerente în prezenta procedură de extrădare”. Al șaptelea paragraf al preambulului folosește de asemenea termenul de *înlocuire*: „scopul de a înlocui sistemul extrădării multilaterale bazată pe Convenția Europeană privind extrădarea din 13 decembrie 1957”. În plus, paragraful 11 al preambulului prevede faptul că „mandatul european de arestare ar trebui să înlocuiască documentele anterioare privind extrădarea, inclusiv prevederile Titlului III al Convenției de implementare a Acordului Schengen care privește extrădarea”. Dacă am tinde până acum să ne creem o impresie, aceasta va fi răsturnată de paragraful al treisprezecelea al preambulului care subliniază faptul că „nici o persoană nu va fi supusă pedepsei capitale, torturii sau unui alt tratament sau pedepse inumane sau degradante”. Acest paragraf are menirea de a împiedica toate formele de strămutare fizică a unei persoane dintr-un teritoriu dat și predarea acesteia pe un alt teritoriu. De ce acest paragraf nu folosește termenul de *predare*, preferându-se în loc termenii *a extrăda*, *a expulza* și *a strămuta*? Ar trebui să interpretăm ca „a extrăda” acoperă aici procedura de predare?

Art. 28 folosește termenii de „predare sau extrădare subsecventă” și subliniază în paragraful 4 că o predare este limitată la procedurile dintre statele membre, în timp ce în raport cu celelalte state, Decizia-cadru vorbește de „extrădare” în ceea ce privește transferul fizic al unei persoane în vederea judecării acesteia. Am putea considera suficientă această distincție făcută de art. 28 între predare și extrădare? Ar trebui oare ca procedurile dintre statele membre UE să fie considerate diferite de procedurile extrădării? Stefano Manacorda consideră că în acest moment există două abordări diferite legate de Decizia-cadru privind mandatul european de arestare: una *minimalistă*, care tinde să consolideze elementele de continuitate în raport cu documentele legale vechi și, în același timp, are în vedere inovațiile doar în lumina unei dimensiuni de procedură. În schimb, abordarea *maximalistă* caută să accentueze noile elemente ale Deciziei-cadru la fel ca și implicațiile relevante legate de dreptul penal internațional. Acest jurist adoptă curentul *minimalist* și, astfel, nu consideră conceptul de „predare” ca fiind ceva nou, ci mai degrabă ca o îmbunătățire a documentelor tradiționale privind „extrădarea”.²⁰

Potrivit lui Otto Lagotny, abolirea procedurii administrative este unul dintre cele mai importante momente. Este mai important chiar și decât schimbările privitoare la cerințele de drept material. Concentrarea deciziei pe transferul fizic al unei persoane doar în

---

²⁰ Stefano Manacorda, “Mandatul european de arestare și armonizarea substanțială: concordanta incriminării.” în Giudicelli-Delage și Stefano Manacorda, Integritatea europeană indirectă- interacțiuni între dreptul penal și cooperarea judiciară în cadrul Uniunii Europene, Societatea de drept comparat, vol. 10, 2005, pag.46.

vederea judecării penale către autoritatea judiciară reprezintă o evoluție notabilă (...) ²¹. Așadar, se pare că „evoluția” este diferită de “revoluția” trecutului și avem astfel într-adevăr un document îmbunătățit, dar nu unul nou, spunea un alt autor ²².

Michael Plachta, în lucrarea sa *Mandatul european de arestare: Revoluția în extrădare*, subliniază că noțiunea de „predare” folosită în Decizia-cadru este o denumire eronată iar procedura bazată pe mandatul european de arestare nu aduce o formă calitativă nouă a cooperării internaționale; aceasta este de fapt extrădarea sub o denumire diferită. Acest autor critică folosirea termenului de „predare” – care ar trebui folosit în opinia sa doar în raport cu Curtea Penală Internațională – de către Consiliu. ²³

6. Transpunerea mandatului european de arestare în dreptul francez.

Transpunerea în dreptul francez a deciziei-cadru despre mandatul european de arestare și procedura predării între statele membre a avut loc după ampla lege de reformare nr.204/2004 din 9 martie, pentru corelarea dreptului la evoluția fenomenului criminalității, care conține în total 224 de articole modificatoare. Articolul 17 al acestei legi a creat în titlul 4, cartea 4, cod de procedură penală, un capitol dedicat mandatului european de arestare, așa că, după intrarea în vigoare a legii, în 12 martie 2004, articolele 695-11 până la 695-51, cod procedură penală, reglementează mandatul european de arestare în Franța.

Întreaga procedură este în prezent doar de natură judiciară, așa că nu se mai folosește nici un decret de extrădare și este exclusă orice acțiune în fața Curții Supreme Franceze. Predarea persoanelor în cauză se face, potrivit articolului 695-12, paragraf 1, cod de procedură penală francez, în conformitate cu decizia cadru, cu condiția ca pedeapsa iminentă să fie de cel puțin 1 an (predare pentru urmărire) sau să fie vorba despre o pedeapsă cu închisoare de cel puțin 4 luni (pedeapsa pentru executare). Pentru infracțiunile prevăzute în art. 695-23 cod de procedură penală, care, conform dreptului statului solicitant, trebuie să fie pedepsite cu cel puțin 3 ani închisoare, nu există cerințe de verificare din partea celor două state, în ceea ce privește gradul de culpabilitate. Articolul 695-23 cod procedură penală depășește, parțial, conținutul articolului 2, paragraful 2 al mandatului european de arestare, prin faptul că prevede contravenții care revin competenței Curții Penale Internaționale, deși legea de reglementare a mandatului european de arestare vorbește în acest context numai despre infracțiuni. Trecând peste aceasta, *cetățenia franceză* și prescripția nu mai constituie, de principiu, motive de refuz. La predarea cetățenilor proprii spre urmărirea penală trebuie luată în seamă condiția ca aceștia să se reîntoarcă pentru executarea pedepsei; spre deosebire de alte state membre ale Comunității Europene, acest lucru nu e valabil în Franța pentru rezidenți. Predarea unui cetățean propriu pentru executarea unei pedepse, dimpotrivă, poate fi refuzată, în prezent, dacă Franța se ocupă personal de această chestiune, conform art. 695-24 paragraf 2, cod procedură penală. Trecând peste aceasta, Franța, în contradictoriu cu Germania, s-a folosit de noile prevederi pentru a exclude starea de fapt din trecut. Astfel, au fost excluse din domeniul de folosire a mandatului european de arestare, infracțiunile comise înainte de intrarea în vigoare a

---

²¹ Otto Lagotny, “Extradarea fara o procedura administrative: conceptul de <predare>”, in *Tratat despre mandatul european de arestare*, op. cit. pag. 45.

²² Jose Antonio F. Lopes de Lima, *Op.cit.*.

²³ Michael Plachta citat de Jose Antonio F. Lopes de Lima, *Op.cit.*.

Tratatului de la Maastricht din 1 noiembrie 1993 și sunt în continuare de competența dreptului de extrădare tradițional.²⁴

Pentru apărarea drepturilor inculpaților Franța a transformat câteva motive de refuz facultative în motive de refuz obligatorii. Astfel că predarea trebuie să fie refuzată dacă autoritățile franceze au avut posibilitatea să urmărească personal și să condamne, însă a intervenit prescripția de urmărire și de executare, în conformitate cu art.695-22, paragraf 4, CPP. Alte motive obligatorii de refuz al predării sunt următoarele: dacă autoritățile franceze au avut posibilitatea să urmărească și a intervenit o lege de amnistie, art. 695-22 paragraf 1, CPP, când există o hotărâre definitivă în aceeași cauză, art. 695-22, paragraf 2, CPP, dacă persoana a fost mai mică de 13 ani în momentul comiterii faptei, art. 695-22, paragraf 3, CPP, dacă mandatul european de arestare a fost emis din motive de discriminare, art. 695-22, paragraf 5, CPP, sau dacă infracțiunea nu se include în catalogul art. 2, paragraf 2 al legii mandatului de arestare și, după dreptul francez nu e pedepsibilă, art.695-23, paragraf 1-2, CPP. Acest ultim motiv de refuz este într-atât de natură protecționistă, în cazul în care legea asupra implementării mandatului european de arestare lasă la aprecierea statelor membre, și astfel va fi privat de acest motiv.

Referitor la art. 695-22, paragraf 5, CPP, este de apreciat că, în antiteză cu argumentarea parțială în Germania, faptul că legea de implementare a mandatului european de arestare amintește despre clauza de anti-discriminare în articolul 1 III al legii de implementare a mandatului european de arestare, ca urmare nu este considerat un motiv de refuz concret, legea franceză de transpunere nu s-a împotrivit introducerii unui motiv de refuz. Mai mult, se argumentează că clauza de anti-discriminare este de o asemenea importanță, încât este enunțată chiar la început.²⁵

Potrivit art. 695-24, paragraf 1, sunt considerate motive de refuz facultativ: existența unei urmăriri penale în curs de derulare sau neînceperea unei astfel de urmăriri, respectiv modul de concepție a procesului. Același lucru este valabil pentru necesitatea executării pedepsei sau măsurilor privative de libertate, pentru a căror executare a fost emis mandatul de arestare în Franța împotriva unui cetățean propriu, conform art. 695-24, paragraf 2, CPP.

Trecând peste acestea, comiterea unei infracțiuni, în întregime sau parțial, pe teritoriul francez, sau în afara teritoriului statului solicitat, atâta cât dreptul penal francez nu permite urmărirea în afara teritoriului francez, sunt motive de refuz facultative. Caracterul politic al faptei penale nu mai duce la un refuz, cum prevede în continuare dreptul de extrădare tradițional (art. 696-4, paragraf 2, CPP).

Cea mai importantă modificare pentru Franța o constituie posibilitatea aextrădării propriilor cetățeni. Chiar dacă mandatul european de arestare încă nu înlocuiește un mandat de arestare intern, eforturile Franței au fost apreciate pozitiv în crearea unei circulații de mandate într-un spațiu de drept european fără control judiciar. Și Comisia Uniunii Europene certifică legiuitorului francez o transpunere de succes, astfel încât observăm că Franța a transpus pretextele Bruxelles-ului referitoare la mandatul european de arestare mai potrivit decât Germania, unde nu există nici la ora actuală o lege de transpunere.²⁶

7. Transpunerea mandatului european de arestare în dreptul italian. Spre deosebire de alte state membre ale Uniunii Europene, Italia nu a făcut exces de zel în ceea

---

²⁴ Peggy Pfutzner – Mandatul european de arestare și transpunerea sa în dreptul francez, Rev. Eurcrim nr. 1-2/2006

²⁵ Peggy Pfutzner – *Op.cit.*

²⁶ Peggy Pfutzner – *Op.cit.*

ce privește punerea în aplicare, în dreptul intern a mandatului european de arestare, legea de transpunere²⁷ neintervenind decât la 22 aprilie 2005, în urma unei serii de amânări ale termenului maxim de punere în aplicare a Deciziei-Cadru. Ca urmare a unui aviz emis în 2002, la cererea Primului Ministru de către doi juriști eminenți, foști președinți la Curtea Constituțională, dezbaterile din jurul mandatului european de arestare s-au dezvoltat iar criticile s-au intensificat. Principalele îndoieli asupra constituționalității au apărut în legătură cu articolul 25, alineat 2 din Constituția italiană, potrivit căruia „nimeni nu poate fi pedepsit pentru o faptă care, în momentul în care a fost comisă nu constituia infracțiune în raporturile legii penale”. O parte din doctrină a constatat, într-adevăr, că principiul legalității era amenințat în esența sa prin abandonarea dublei incriminări. Mai mult, categoriile listei pozitive de la articolul 2, alineatul 2 din Decizia-Cadru apar ca fiind extrem de vagi. La fel, neretroactivitatea legii penale era pusă în pericol de posibilitatea aplicării noilor dispoziții infracțiunilor comise anterior și de facultatea de a lărgi *a posteriori* lista pozitivă.²⁸

Criticilor asupra legalității li s-au adăugat rezervele emise cu privire la principiul vinovației. Articolul 27, alineatul 2 din Constituție, în termenii căruia răspunderea penală este personală, coroborat cu alineatul 3 din aceeași dispoziție, care consacră principiul reeducării condamnatului, ducând la considerentul că individul nu va fi judecat ca fiind responsabil din punct de vedere penal dacă ignoră, fără intenție, conținutul legii penale. De asemenea, principiul va fi în mod evident amenințat de îndată ce răspunderea se fundamentează pe o lege străină și pe faptul că aceasta nu constituie infracțiune în termenii legii italiene.

În privința procedurii, s-a constatat că mandatul european de arestare aducea atingere articolului 13 din Constituția italiană privind libertatea personală și dubla „așteptare” (de lege și jurisdicție). La fel, s-au subliniat punctele de conflict din noul dispozitiv, cu articolul 112 și 24, respectiv cu privire la principiul legalității urmărilor penale și cu privire la drepturile apărării. În termeni mai generali, amenințările împotriva principiului egalității au părut evidente.

Un ultim aspect ce a ridicat puternice reacții viza neconcordanța prevederilor deciziei cadru cu dispozițiile Constituției italiene care prevedeau interdicția extradării cetățenilor și drept de azil pentru străini (respectiv articolele 26 și 10 din Constituția italiană).

Aproape “obsedat” de ideea garanțiilor, legiuitorul italian a început soluționarea problemelor ridicate în legătură cu aplicarea mandatului European de arestare și și-a arătat, chiar de la primele articole din lege, neîncrederea vis-à-vis de noul act. Punerea în aplicare a Deciziei-Cadru în dreptul intern italian nu putea fi admisă decât în măsura în care dispozițiile în cauză “nu sunt incompatibile cu principiile supreme din ordinea constituțională în ceea ce privește drepturile și libertățile fundamentale. În același sens, articolul 2 din legea de transpunere impune tuturor autorităților chemate să aplice mandatul, să respecte drepturile fundamentale, așa cum sunt ele consacrate prin Convenția europeană de apărare a drepturilor omului și prin Constituția republicii.

Privitor la principiul dublei incriminări, legiuitorul italian a menținut o atitudine calificată de doctrină ca fiind de prea mare prudență. Astfel, referitor la articolul 7 privitor

²⁷ Legea nr. 69/22.04.2005 privind transpunerea în legislația italiană a deciziei-cadru privitoare la mandatul european de arestare

²⁸ Stefano Mancroda – Notes sur le loi italienne portant mise oeuvre du mandat d’ret europeen (loi du 22 avril 2005, no. 69), Rev. Eurcrim nr. 1-2/2006

la dubla pedepsire, se afirmă că o asemenea regulă îmbracă o conduită generală : “Italia nu va pune în executare mandatul european de arestare decât dacă fapta este prevăzută în calitate de infracțiune de către legea națională”. Ceea ce era prevăzut ca o simplă facultate în articolul 2, alineatul 4 din Decizia-Cadru, devine astfel o obligație.

Articolul 8 din Legea de implementare conține norme aplicabile derogărilor de la principiul dublei incriminări care apăreau în lista pozitivă : aici distanța față de prevederile Deciziei-Cadru este semnificativă de vreme ce, în fond, legea italiană impune întotdeauna o verificare a pedepsirii bilaterale.

Decât să reia pe scurt cele 32 de macro-infracțiuni prevăzute de actul european, legiuitorul italian a optat pentru o soluție diferită care vizează să definească mai bine ipotezele permițând derogarea de la dubla incriminare. Formulele de “umplere” din articolul 8 sunt de regrupat în trei categorii. Într-o primă serie de ipoteze, protocolul Deciziei-Cadru este pur și simplu reluat în dreptul intern : de exemplu, este cazul falsificării mijloacelor de plată (articolul 8, alineat 1 litera cc). În cel de-al doilea caz de față, legiuitorul a precizat definiția europeană adăugând elemente care au ca efect restrângerea semnificației : astfel, de exemplu, scopul profitului este adăugat definiției pentru a o ajuta la intrarea și șederea neregulate (articol 8, alineat 1, litera o). În schimb, în majoritatea cazurilor, care intră în cea de-a treia categorie, integrarea legislației europene a avut loc în cadrul unei definiții apropiindu-se de norma de incriminare corespondentă din legislația internă: astfel, în locul unei simple mențiuni de corupție, articolul 8 admite derogarea de la dubla incriminare din moment ce comportamentul făcând obiectul mandatului european de arestare constă “în fapta de a primi, a accepta promisiunea, a da sau a promite bani sau alt beneficiu pentru comiterea sau necomiterea unui act relativ la o funcție publică” (articol 8, alineat 1, litera g).

Rezultatul urmărit de legiuitor este clar : era vorba, într-adevar, de a răspunde îndoielilor asupra constituționalității principiului legalității, de unde alegerea de a umple categoriile goale din Decizia-Cadru cu o referire, mai mult sau mai puțin precisă, asupra normelor de incriminare interne. Rămâne totuși că, din punct de vedere al cooperării judiciare, soluția italiană prezintă inconveniente, căci, în fond, ea trădează spiritul recunoașterii mutuale și reintroduce, pe ascuns, condiții predării care se apropie semnificativ de dubla incriminare.

O serie de dispoziții inconjoară cu garanții suplimentare predarea reținutului sau condamnatului căutat în străinătate și confirmă atașamentul legiuitorului italian față de principiul dublei incriminări.

În căutarea unui punct de echilibru între exigențele de garanție a individului având un fundament constituțional și necesitatea de a pune în executare normele imperative de sursă europeană, legiuitorul italian pare să le privilegieze în mod net pe primele.

8. Transpunerea mandatului european de arestare în dreptul britanic. Deși Marea Britanie a părut foarte deschisă la toate demersurile comunitare privind întărirea relațiilor de cooperare judiciară între statele membre, Proiectul Corpus Juris nu a fost bine primit, presa britanică eurosceptică caracterizându-l ca un complot secret al Bruxelles-ului pentru a determina desființarea *commom law*-ului și înlocuirea lui cu o invenție-fantomă numită „sistemul napoleonic”.²⁹

Deși nu împărtășește aceste idei, Guvernul britanic s-a opus aproape la fel de mult ideii unui procuror european ca și presa naționalistă. Totuși a fost destul de realist pentru a

---

²⁹ J.R. Spencer –European Arest Warrant, www.eurowarrant.net

accepta faptul că infracțiunile transfrontaliere în Europa reprezintă o problemă veritabilă astfel că trebuia găsită neapărat o altă soluție.

Prin urmare Guvernul britanic a înaintat o altă propunere, a așa numitei „recunoașteri mutuale sau reciproce” conform căreia tribunalele statelor membre să recunoască imediat și să pună în executare deciziile, în mod reciproc.

În martie 1999, Guvernul britanic a transmis aceasta propunere Consiliului de Miniștri de la Bruxelles. Ideea a fost primită cu entuziasm de Consiliul European la Tampere 1999, care a consemnat „recunoașterea mutuală” drept una dintre concluziile sale.

După momentul 11 septembrie, necesitatea celerității operațiunilor de cooperare judiciară a devenit evidentă, declanșând o accelerare fără precedent a cooperării europene împotriva infracțiunilor transnaționale.

Acesta este contextul nașterii Deciziei cadru nr. 584/13.06.2002. Contribuind la inventarea mandatului european de arestare, guvernul britanic a fost pus în fața problemei de a găsi o modalitate pentru a face Decizia-cadru o parte a legislației naționale.

Convingerea Parlamentului britanic să adopte legea nu a fost o sarcină ușoară, deoarece mandatul european de arestare a atras atât poziția euroscepticilor de dreapta cât și a liberalilor de stânga. Însă proiectul de lege a supraviețuit aproape intact și Legea extrădării din 2003 a primit consimțământul regal în noiembrie 2003. Încadrându-se în termenul limită prevăzut de decizia cadru, a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2004.

În spiritul Deciziei-cadru, transferul suspectilor și persoanelor condamnate între Anglia și restul Europei a fost „depoliticizat”. Când Curtea admite, transferul urmează imediat și acordul ministrului de interne nu mai este necesar. Lista infracțiunilor pentru care se aplică mandatul european de arestare corespunde celei prevăzute în Decizia-cadru.

Prevederile legii britanice a extrădării se abat semnificativ de la cele din Decizia-cadru în ceea ce privește motivele de refuz de predare. Acesta este un caz în care Parlamentul britanic a trebuit să facă unele concesii în favoarea opozițiilor mandatului european de arestare pentru ca legea să fie adoptată. În consecință, legea cuprinde o listă mai lungă de piedici decât Decizia-cadru.

Cea mai mare critică adusă deciziei-cadru o reprezintă eliminarea cerinței „dublei incriminări” în ceea ce privește infracțiunile cuprinse în art 2 (2) din Decizia-cadru. În general, s-au făcut opoziții la faptul că un cetățean britanic ar putea fi extrădat, pentru a fi judecat într-un alt stat pentru un comportament care ar fi legal în Anglia. Au existat preocupări pentru faptul că o categorie de infracțiuni din listă privește rasismul și xenofobia. Acest din urmă aspect a dat naștere unei uimitoare povești eurofobice: ziaristii britanici au spus că mandatul european de arestare e o cale de mijloc prin care europenii sunt arestați pe baza unor mandate emise de autoritățile străine, târați peste Canal pentru a fi închiși în închisori europene. S-a spus chiar și faptul că mandatul european de arestare ar fi folosit pentru a împiedica ziarile britanice curajoase în a spune adevărul despre Europa; conform unui eurosceptic, mandatul european de arestare „ar da UE puteri depline pentru a face față criticilor.”³⁰

Guvernul a evidențiat faptul că legea extrădării nu are acest efect, deși Decizia-cadru nu mai prevede condiția „dublei incriminări”, arătând că nu va permite extradarea persoanelor pentru infracțiuni prevăzute de Decizie, dacă o parte dintre faptele penale au fost savârșite pe teritoriul britanic.

---

³⁰ J.R. Spencer, *Op.cit.*

Alte critici au fost direcționate către problema așa zisei „justiții de proastă calitate din Europa continentală” afirmându-se că sistemele continentale, care sunt inchizitoriale nu respectă prezumția de nevinovăție. Aceste argumente ideologice s-au bazat pe erori grave privind cunoașterea naturii procedurii penale din Europa continentală dar și pe neînțelegeri ale procedurii penale din Anglia.

Lasând la o parte astfel de probleme ideologice, mandatul european de arestare a fost criticat și de cei cărora le era teamă ca ar conduce la extrădări care în realitate sunt opresive sau injuste. Extinderea Uniunii Europene, pentru a include țări care până acum 10 ani au făcut parte din blocul sovietic, reprezintă un potențial pericol în opinia britanicilor.

Unul dintre cele mai răsunătoare cazuri a fost cazul *Rachid Ramda*. Ramda, de origine algeriană, era căutat în Franța pentru participarea sa într-o serie de atacuri teroriste în 1995. După ce tribunalul britanic a admis extrădarea sa, el a făcut apel la ministrul de interne pentru a exercita dreptul său de a bloca extrădarea, susținând ca în Franța drepturile sale nu vor fi respectate. Printre altele, el a mai susținut că poliția franceză, care l-a implicat și pe Ramda, a smuls o mărturisire de la coînculpatul său, iar dacă va fi judecat în Franța, mărturisirea sa va fi folosită împotriva lui. Apelul a fost respins. Înculpatul a făcut recurs pe care tribunalul l-a respins pentru motive netemeinice: ministrul ar fi trebuit să cerceteze motivele lui Ramda, ceea ce nu a făcut. Cazul nu a fost înțeles de opinia publică de pe ambele părți ale Canalului. În Franța, un judecător britanic a fost acuzat că a insultat justiția franceză prin acceptarea calomniilor lui Ramda ca adevăr. Pentru britanici, un judecător englez a salvat un nevinovat de la o eroare judiciară, prin expunerea deficiențelor justiției continentale, dovedind că ar trebui să ne gândim, nu de două ori, ci de mai multe ori înainte de introducerea mandatului european de arestare.³¹

În consecință, prima parte din legea extrădării prevede anumite condiții pentru executarea mandatului european de arestare care nu sunt ușor de conciliat cu spiritul și litera deciziei-cadru.

Lista finală cuprinzând motivele pentru care se refuză executarea mandatului european de arestare prevăzută în prima parte a legii extrădării din 2003 este următoarea:

- 1.Regula *non bis in idem*. Potrivit acesteia, o persoană poate fi extradată atunci când, dacă faptele au fost săvârșite în Anglia, tribunalul britanic a refuzat să judece cazul datorită unei condamnări anterioare sau achitări.
- 2.Mandatul cuprinde elemente de extraneitate, dar de fapt a fost emis pentru urmărirea persoanei pe considerente de rasă, religie, naționalitate, sex, orientare sexuală sau opinii politice.
- 3.Extrădarea ar fi injustă sau opresivă din cauza trecerii timpului.
- 4.Persoana nu este responsabilă din punct de vedere penal în Anglia.
- 5.Persoana este căutată pentru o infracțiune prevăzută de Convenția internațională împotriva luării de ostatici din 1979, cazul ar putea fi judecat în Anglia și dacă persoana ar fi extrădată ar putea fi prejudiciată din cauza neputinței de a comunica cu autoritățile consulare.
- 6.Nu există înțelegeri între Anglia și statul emitent pentru a limita judecata persoanei extrădate pentru infracțiunea care a determinat extradarea.
- 7.Persoana în cauză se află în Anglia pentru că fusese extradată din altă țară.
- 8.Persoana e cauată pentru o infracțiune care în statul solicitant e pedepsită cu moartea.
- 9.Persoana e cauată pentru a executa o pedeapsă pronunțată în lipsa sa, și dacă va fi extrădată în statul solicitant, acesta nu oferă garanțiile judecării lui într-un nou proces unde are dreptul la un avocat și dreptul de a prezenta martori în favoarea sa.

---

³¹ J.R. Spencer, *Op.cit.*

10. Extrădarea ar fi injustă sau opresivă pentru condiția fizică sau psihică a persoanei.

11. Extrădarea ar încălca drepturile omului prevăzute în CEDO.

Trei dintre aceste condiții nu au corespondent în Decizia-cadru (nr. 5 - luarea de ostatici, nr. 10 - condiția fizică sau mentală și nr. 12 - predarea nu respectă drepturile omului prevăzute în CEDO).³²

9. Transpunerea mandatului european de arestare în dreptul românesc.

Decizia-cadru privind mandatul de arestare european și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene a fost transpusă integral în Titlul III al Legii 302/2004³³ privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, modificată și completată prin Legea nr. 224/2006³⁴.

Definiția mandatului european de arestare este transpusă în legislația internă prin dispozițiile art. 77 din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, modificată și completată prin Legea nr. 224/2006.

Spre deosebire de procedura „clasică” a extrădării, mandatul european de arestare implică o procedură pur judiciară, fără a mai exista o etapă administrativă, implicarea autorităților executive, fiind în general limitată la asistarea autorităților judiciare. Autoritățile române competente să execute mandatele de arestare europeană emise de autoritățile judiciare ale altor state membre sunt curțile de apel.

În spiritul Deciziei-cadru, Sistemul de informare Schengen ar trebui să constituie, modalitatea principală de transmitere a mandatelor europene de arestare, atunci când ansamblul informațiilor cu acest titlu vor putea fi transmise prin acest sistem. Totuși, cu titlu tranzitoriu, articolul 9 al deciziei-cadru prevede că o „semnalare în Sistemul de informare Schengen echivalează cu un mandat european de arestare în așteptarea primirii originalului în forma bună și potrivită de către autoritatea judiciară de executare.”

Controlul exercitat de către instanța română nu mai presupune verificarea îndeplinirii condiției dublei incriminări, decât în puține cazuri. În situația în care autoritatea judiciară străină a reținut o încadrare juridică care e legată de una din cele 32 de categorii de infracțiuni prevăzute de articolul 85 și acțiunile considerate sunt, în temeiul legii statului membru de emitere, pedepsite printr-o pedeapsă privativă de libertate cu o durată egală sau mai mare de trei ani de închisoare sau printr-o măsură de siguranță privativă de libertate cu o durată similară, instanța română nu este competentă să aprecieze această încadrare, nici de a controla dubla incriminare. Pentru alte fapte însă, decât cele părăzute la art. 2 alin. (2) din decizia-cadru (art. 85 alin. 1 din lege), prin dispozițiile art. 85 alin. (2) din Legea nr. 302/2004, legiuitorul român a ales să lase la aprecierea judecătorului dacă execută mandatul european de arestare atunci când nu este îndeplinită condiția dublei incriminări. A fost opțiunea legiuitorului român, permisă de decizia-cadru, de a transpune în acest mod art. 2 din decizia-cadru.

Prescripția în dreptul român nu mai este un motiv de refuz al predării decât în cazuri de excepție. Predarea persoanei solicitate nu va putea fi refuzată pe motiv de prescripție a răspunderii penale sau a executării pedepsei în România, exceptând cazul în care faptele pentru care mandatul european de arestare a fost emis vor putea fi urmărite și judecate de către autoritățile judiciare române

³² J.R. Spencer, *Op.cit.*

³³ Publicată în M.Of. nr. 594/1.07.2004

³⁴ Publicată în M.Of. nr. 534/21.06.2006

În ceea ce privește „mărul discordiei” – cetățenia, potrivit Legii nr. 302/2004 cetățenia română a persoanei solicitate nu mai constituie un motiv obligatoriu de refuz al predării. Atunci când mandatul european de arestare a fost emis în scopul urmăririi penale, instanța poate subordona predarea condiției ca persoana solicitată să fie trimisă în România pentru a executa pedeapsa pronunțată eventual împotriva sa. Atunci când mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării pedepsei de către un cetățean român, legiuitorul român și-a adus într-un fel aminte de obiecția naționalității: dacă pedeapsa pronunțată este compatibilă cu legislația română și autoritățile române competente se angajează să dispună executarea acestei pedepse, instanța poate atunci să refuze predarea. Executarea pedepsei va putea fi efectuată în condițiile stabilite de articolele de 115 și următoarele din Legea nr. 302/2004 cu acordul statului de emiter.

Legiuitorul român a transpus în lege motivele de refuz obligatoriu de predare a unei persoane în baza mandatului european de arestare (art. 88 alin. 1 din Legea nr. 302/2004):

a) când, din informațiile de care dispune, reiese că persoana urmărită a fost judecată definitiv pentru aceleași fapte de către un stat membru, altul decât statul emitent, cu condiția ca, în cazul condamnării, sancțiunea să fi fost executată ori să fie în acel moment în curs de executare sau executarea să fie prescrisă, pedeapsa să fi fost grațiată ori infracțiunea să fi fost amnistiată sau să fi intervenit o altă cauză care împiedică executarea, potrivit legii statului de condamnare;

b) când infracțiunea pe care se bazează mandatul european de arestare este acoperită de amnistie în România, dacă autoritățile române au, potrivit legii române, competența de a urmări acea infracțiune;

c) când persoana care este supusă mandatului european de arestare nu răspunde penal, datorită vârstei sale, pentru faptele pe care se bazează mandatul de arestare în conformitate cu legea română.

Transpunerea motivelor opționale de refuz în legea română s-a realizat cu ușoare modificări față de prevederile deciziei-cadru (art. 88 al. 2 din Legea nr. 302/2004):

a) în mod excepțional, în materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar, executarea mandatului european nu va putea fi refuzată pentru motivul că legislația română nu impune același tip de taxe sau de impozite sau nu conține același tip de reglementări în materie de taxe și impozite, de vamă și de schimb valutar ca legislația statului membru emitent;

b) când persoana care face obiectul mandatului european de arestare este supusă unei proceduri penale în România pentru aceeași faptă care a motivat mandatul european de arestare;

c) când împotriva persoanei care face obiectul mandatului european s-a pronunțat în alt stat membru al Uniunii Europene o hotărâre definitivă pentru aceleași fapte;

c') când mandatul european de arestare a fost emis în scopul executării unei pedepse, dacă persoana solicitată este cetățean român și instanța română competentă dispune executarea pedepsei în România, potrivit legii române.

d) când persoana care face obiectul mandatului european a fost judecată definitiv pentru aceleași fapte într-un alt stat terț care nu este membru al Uniunii Europene, cu condiția ca, în caz de condamnare, sancțiunea să fi fost executată sau să fie în acel moment în curs de executare sau executarea să fie prescrisă, ori infracțiunea să fi fost amnistiată sau pedeapsa să fi fost grațiată potrivit legii statului de condamnare;

e) când mandatul european de arestare se referă la infracțiuni care, potrivit legii române, sunt comise pe teritoriul României;

f) când mandatul european cuprinde infracțiuni care au fost comise în afara teritoriului statului emitent și legea română nu permite urmărirea acestor fapte atunci când s-au comis în afara teritoriului român;

g) când, conform legislației române, răspunderea pentru infracțiunea pe care se întemeiază mandatul european de arestare ori executarea pedepsei aplicate s-au prescris, dacă faptele ar fi fost de competența autorităților române;

h) când autoritatea judiciară română competentă a decis fie să nu urmărească, fie să înceteze urmărirea persoanei solicitate pentru infracțiunea pe care se bazează mandatul de arestare european.

Aceste modificări nu au survenit imediat, deoarece Legea nr. 302/2004, cel puțin în ceea ce privește procedura mandatului european de arestare nu a excelat decât cel mult prin traducerea deficitară a dispozițiilor deciziei-cadru. Litera c) ¹ din Lege a fost introdusă prin Legea de modificare nr. 224/2006.

Revenind la problema extrădării cetățenilor români, observăm că legiuitorul român a adus o serie de modificări, dar nu cu prilejul imlementării inițiale a deciziei cadru, ci mai târziu, prin Legea nr. 224/2006.

Procesul aderării României la Uniunea Europeană a impus o revizuire a opiniilor tradiționaliste, și implicit revizuirea Constituției pentru a permite extrădarea din România a cetățenilor români, interzisă de legea fundamentală adoptată în anul 1991.

Potrivit prevederilor art. 19 din Constituția revizuită, cetățeanul român nu poate fi extrădat sau expulzat din România. Prin derogare de la această prevedere, cetățenii români pot fi extrădați în baza convențiilor internaționale la care România este parte, în condițiile legii și pe bază de reciprocitate. Prin art. 24 din Legea nr. 302/2004, în aplicarea art. 19 alin. 2 din Constituție, au fost stabilite condițiile, limitative, în care cetățenii români pot fi extrădați din România.

Astfel, cetățenii români pot fi extrădați din România în baza convențiilor internaționale la care aceasta este parte și pe bază de reciprocitate, numai dacă este îndeplinită cel puțin una din următoarele condiții:

a) în vederea efectuării urmăririi penale și a judecării, dacă statul solicitant dă asigurări considerate ca suficiente că, în cazul condamnării la o pedeapsă privată de libertate printr-o hotărâre judecătorească definitivă, persoana extrădată va fi transferată în vederea executării pedepsei în România;

b) persoana extrădabilă domiciliază pe teritoriul statului solicitant la data formulării cererii de extrădare;

c) persoana extrădabilă are și cetățenia statului solicitant;

d) persoana extrădabilă a comis fapta pe teritoriul sau împotriva unui cetățean al unui stat membru al Uniunii Europene, dacă statul solicitant este membru al Uniunii Europene.

Modificările aduse art. 24 prin Legea nr. 224/2006, vizează două aspecte: pe de o parte redactarea inițială a art. 24 nu corespundea scopului reglementării și voinței reale a legiuitorului. În realitate, condiția transferării în România a cetățeanului român a cărui extrădare a fost acordată în vederea urmăririi penale, trebuie impusă și în cazurile menționate la literele b) și d) din art. 24 în forma inițială, iar nu alternativ la una din celelalte condiții, așa cum reieșea din redactarea deficitară a textului inițial. Un argument suplimentar îl constituie coerența reglementării, având în vedere că în cazul predării în baza unui mandat european de arestare se regăsește aceeași condiție, unanim acceptată, a transferării ulterioare în România în vederea executării pedepsei. Trebuie observat că în cazul în care nu se remedia eroarea strecurată în art. 24 din Legea nr. 302/2004, se putea

ajunge la situația în care cetățenii români puteau fi extrădați către state terțe în condiții mai favorabile decât cele stabilite pentru predarea către statele membre UE, în baza unui mandat european de arestare, ceea ce, desigur, nu corespundea voinței legiuitorului.

Prin noul alineat 3 al art. 24 se face o distincție necesară între condițiile în care poate fi acordată extrădarea cetățenilor români în baza convențiilor multilaterale și condițiile în care se poate acorda extrădarea în cazul tratatelor bilaterale, care pot fi mai favorabile sau mai grele, în funcție de voința părților la tratatul bilateral.

Alte completări ulterioare realizate de legiuitorul român la Legea nr. 302/2004 se referă expres la drepturile și garanțiile procedurale de care se bucură persoana care face obiectul unui mandat european de arestare (art. 89-91, art. 94¹, art. 94²).

Curtea Constituțională din România a fost sesizată în câteva rânduri cu privire la constituționalitatea unor prevederi ale Legii nr. 302/2004 modificată în ceea ce privește aspect privind procedura mandatului European de arestare și asigurarea unor drepturi și garanții procesuale ale persoanei ce urmează a fi predată în baza unui asemenea mandat. Interesant este faptul că toate sesizările privind controlul de constituționalitate datează din anul 2007, probabil pe fondul întezirii discuțiilor referitoare la problemele implementării deciziei cadru în statele member UE. Și mai interesant este faptul că instanța constituțională română a respins toate excepții de neconstituționalitate, dând astfel un vot favorabil eforturilor legiuitorului român care a sesizat problemele existente în variant inițială a Legii nr. 302/2004 și le-a remediat în anul 2006.³⁵

Vom exemplifica poziția instanței constituționale vis a vis de constituționalitatea unor prevederilor din Legea nr. 302/2004 referitoare la procedura mandatului European de arestare. Astfel Curtea a fost sesizată cu privire la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 79 alin. (1) lit. c), art. 88¹ și art. 89 alin. (2) și (3) din Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală. În motivarea excepției de neconstituționalitate autorii acesteia susțin că art. 79 alin. (1) lit. c) din lege nu permite cunoașterea temeiurilor avute în vedere la luarea măsurii arestării preventive de către autoritatea judiciară emitentă și nu prevede ca mandatul de arestare să fi fost dispus de un judecător. Persoana supusă unui asemenea mandat nu este ascultată, nu are calitatea de învinuit și nu cunoaște motivarea cererii de arestare.

În ceea ce privește dispozițiile art. 88¹ din lege, se apreciază că acestea încalcă art. 15 alin. (1) din Constituție, având în vedere că dispozițiile titlului III din lege se aplică pentru fapte săvârșite sine die. Se mai arată că art. 89 alin. (2) din lege este neconstituțional, întrucât persoana solicitată nu poate lua la cunoștință motivele reținerii și învinuirii decât în momentul prezentării în fața instanței. Totodată, în condițiile existenței mandatului european de arestare, dar în lipsa posibilității instanței de judecată de a verifica dacă există probe sau indicii temeinice că învinuitul sau inculpatul a săvârșit o faptă penală, se încalcă dreptul la apărare și prezumția de nevinovăție a persoanei, aplicarea acestor garanții procedurale rămânând la liberul arbitru al statului care solicită predarea în stare de arest.

Dispozițiile legale criticate au următorul cuprins:

Art. 79 alin. (1) lit. c):

“(1) Mandatul european de arestare va conține următoarele informații:[...]

c) indicarea existenței unei hotărâri judecătorești definitive, a unui mandat de arestare preventivă sau a oricărei alte hotărâri judecătorești executorii având același efect, care se încadrează în dispozițiile art. 81 și art. 85 din prezenta lege; [...]”.

---

³⁵ A se vedea deciziile nr. 400, 419, 443 și 583 din anul 2007 pronunțate de Curtea Constituțională

Art. 81 și 85 din lege se referă la obiectul și condițiile emiterii mandatului european de arestare, respectiv la faptele care dau loc la predare.

Art. 88¹:

“(1) De îndată ce curtea de apel primește un mandat european de arestare sau o semnalare în Sistemul Informatic Schengen, președintele secției penale repartizează cauza, în condițiile prevăzute de lege, unui complet format din doi judecători.

(2) Instanța verifică dacă mandatul european de arestare conține informațiile prevăzute la art. 79 alin. (1).

(3) Dacă informațiile comunicate de statul membru emitent sunt insuficiente pentru luarea unei hotărâri privind predarea, instanța solicită de urgență autorității judiciare emitente informațiile suplimentare necesare și fixează un termen limită pentru primirea acestora, ținând cont de termenele maxime prevăzute la art. 95.

(4) Autoritatea judiciară emitentă poate oricând, din proprie inițiativă, să transmită orice informație pe care o consideră utilă.

(5) Dacă mandatul european de arestare conține informațiile necesare și este tradus potrivit dispozițiilor art. 79 alin. (4), instanța solicită procurorului general de pe lângă curtea de apel să ia măsurile necesare pentru identificarea persoanei solicitate, reținerea și prezentarea acesteia în fața instanței.”;

Art. 89 alin. (2) și (3):

“(2) Instanța informează persoana solicitată asupra existenței unui mandat european de arestare împotriva sa, asupra conținutului acestuia, asupra posibilității de a consimți la predarea către statul membru emitent, precum și cu privire la drepturile sale procesuale.

(3) Instanța dispune arestarea persoanei solicitate prin încheiere motivată.”

Textele constituționale invocate în susținerea excepției sunt cele ale art. 15 alin.

(1) privind universalitatea, art. 20 alin. (2) referitoare la tratatele internaționale privind drepturile omului, art. 23 alin. (2), (8), (11) privind cazurile și procedura percheziționării, arestării sau reținerii, aducerea la cunoștință a motivelor reținerii sau arestării, respectiv prezumția de nevinovăție, art. 24 privind dreptul la apărare, art. 53 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți. Totodată, se apreciază că sunt încălcate atât prevederile Deciziei-cadru nr. 2002/584/JAI, cât și unele dispoziții ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, și anume art. 5 paragrafele 1 și 4 privind dreptul la libertate și siguranță, precum și art. 13 privind dreptul la un recurs efectiv.

Examinând excepția de neconstituționalitate ridicată, Curtea a reținut că autorii excepției pornesc de la o premisă greșită, și anume faptul că instanța de executare trebuie să se pronunțe cu privire la temeinicia măsurii dispuse de autoritatea judiciară străină. Mandatul european de arestare este o măsură concretă care implementează principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești în domeniul dreptului penal. În logica Deciziei-cadru a Consiliului nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre, care este implementată la nivel național prin Legea nr. 302/2004, autoritatea judecătorească a statului membru în care persoana a fost arestată poate hotărî predarea acesteia, deci nu să se pronunțe cu privire la temeinicia măsurii preventive sau a hotărârii judecătorești pronunțate în statul solicitant.

Curtea a mai reținut că art. 79 alin. (1) lit. c) din lege prevede anumite elemente de conținut ale mandatului european de arestare, respectiv indicarea existenței unei hotărâri judecătorești definitive, a unui mandat de arestare preventivă sau a oricărei alte hotărâri judecătorești executorii având același efect. Totodată, același text prevede că se emite

mandat european de arestare în condițiile art. 81 - și anume, în cazul urmăririi penale sau judecării, sancționarea faptei respective de legea română cu o pedeapsă privativă de libertate de cel puțin un an, iar în cazul executării pedepsei, dacă pedeapsa aplicată este mai mare de 4 luni - și art. 85 din lege, fapte care dau loc la predare. Aceste dispoziții legale nu cuprind nicio încălcare a textelor constituționale invocate, permițând cunoașterea efectivă de către persoanele solicitate a hotărârii judecătorești care a stat la baza mandatului european. Contestarea temeiniciei acesteia, deci a hotărârii judecătorești pronunțate într-un stat membru al Uniunii Europene, se va face în statul în care s-a emis hotărârea respectivă, unde persoana solicitată va beneficia de toate garanțiile procesuale existente. Totodată, Curtea, prin Decizia nr. 400 din 24 aprilie 2007^{*)}, nepublicată încă, a stabilit că judecătorul român va hotărî asupra arestării persoanei solicitate după ce, în prealabil, a verificat respectarea condițiilor necesare referitoare la emiterea mandatului european de arestare.

În ceea ce privește invocarea dispozițiilor art. 15 alin. (1) din Constituție în susținerea criticii de neconstituționalitate a art. 88¹ din lege, Curtea a opinat că acestea nu au nici o incidență cu privire la textul legal menționat, având în vedere că textul legal criticat se referă strict la activitatea instanței de judecată și măsurile pe care aceasta le poate dispune, și nu la drepturile și libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi sau la obligațiile prevăzute de acestea. De asemenea, Curtea a reținut că nici dispozițiile art. 89 alin. (2) și (3) din lege nu contravin prevederilor constituționale invocate. Astfel, persoana solicitată, la momentul reținerii, ia cunoștință de motivele care stau la baza acestei măsuri, urmând ca instanța să o informeze asupra existenței unui mandat european de arestare împotriva sa, asupra conținutului acestuia, asupra posibilității de a consimți la predarea către statul membru emitent, precum și cu privire la drepturile sale procesuale. În măsura în care se constată existența mandatului, instanța va dispune arestarea persoanei solicitate și va judeca cererea de predare în statul solicitant.

Astfel, reținerea și arestarea se fac în conformitate cu art. 23 alin. (2) din Constituție, potrivit procedurii prevăzute de Legea nr. 302/2004, derogatorie de la dreptul comun în materie. Prezumția de nevinovăție subzistă până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare. Deci nu se poate reține în niciun caz încălcarea prevederilor constituționale invocate. Totodată, Curtea, prin Decizia nr. 400 din 24 aprilie 2007, a stabilit că nu poate fi pus semnul egalității între privarea de libertate dispusă ca urmare a emiterii unui mandat european de arestare și cea dispusă ca urmare a emiterii unui mandat de arestare preventivă emis de judecătorul român în condițiile Codului de procedură penală. Prin aceeași decizie, Curtea a statuat că măsura arestării provizorii dispusă în vederea executării unui mandat european de arestare îndeplinește toate exigențele unui proces echitabil, persoana supusă măsurii de predare având la îndemână toate garanțiile procesuale specifice unui proces echitabil.

Curtea a reținut că dispozițiile art. 13 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu au incidență în cauză, iar prevederile art. 5 din Convenție sunt întru totul respectate. În acest sens, art. 94¹ din lege prevede că încheierea prin care se ia măsura arestării preventive este supusă căii de atac a recursului. Totodată, sub aspectele criticate de autorii excepției, legiuitorul român a implementat în mod exact prevederile Deciziei-cadru a Consiliului nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002, preluând principiile și liniile directoare care stau la baza acesteia.

10. Concluzii. Mandatul european de arestare a înlocuit procedurile referitoare la extrădare începând cu data de 1 Ianuarie 2004 pentru toate statele membre ale UE. Impulsul declanșator al inițierii unei astfel de proceduri simplificate - mandatul european de arestare - a fost determinat de atacurile teroriste din Statele Unite ale Americii din 11

septembrie 2001. Atacurile teroriste nu numai că au întărit importanța unor măsuri în securitatea internă a UE, dar au creat presiune în justiția Uniunii Europene, dând naștere într-un timp foarte scurt la acțiuni legislative substanțiale. Între aceste inițiative de cooperare, mandatul european de arestare este de departe cea mai ancorată în actualitate, răspunzând nevoii resimțite de statele membre de a reacționa rapid și prompt la stimulii infracționali întru realizarea scopurilor Uniunii Europene.